

Культурно-просвітницький збірник

НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ РІВНЕНЩИНИ 2013, № 1

Наклад – 500 примірників. Виходить двічі на рік. Розповсюджується безкоштовно. Реєстраційне свідоцтво РВ № 629/182-Р від 26.03.2013 р.

Засновник:

КЗ "Рівненський обласний центр народної творчості" Рівненської обласної ради

Редактор:

Виткалов Володимир Григорович

Редакційна колегія:

Самчук Володимир Васильович
заступник директора КЗ "Рівненський обласний центр народної творчості" РОР

Михальчук Тетяна Всеволодівна
завідуюча відділом аматорського мистецтва КЗ "Рівненський обласний центр народної творчості" РОР

Приймачук Катерина Аркадіївна
завідуюча відділом фольклору та етнографії КЗ "Рівненський обласний центр народної творчості" РОР

Терещук Валентина Василівна
провідний методист з організації роботи культурно-дозвіллевих комплексів КЗ "Рівненський обласний центр народної творчості" РОР

Адреса редакції:

33028, м. Рівне,
вул. Драгоманова, 22
тел./факс (0362) 22-22-36
e-mail: rivne-ocnt@ukr.net

Фото на обкладинці:

Олександра Харвата

Друкарня:

ПП ДМ
Свідоцтво РВ №11 від 12.06.2002 р.
35304, с Корнин,
Рівненський р-н, Рівненська обл.,
вул. Центральна, 58
тел. (0362) 20-53-37

З М І С Т

Феодосій Васечко	
Новий часопис для сфери культури Рівненщини.....	3
Володимир Виткалов, Василь Чепелюк, Сергій Виткалов	
Директору КЗ «Рівненський обласний центр народної творчості» РОР Феодосію Феодосійовичу Васечку – 60: штрихи до портрету.....	4
Методика, теорія, досвід	6
Сергій Виткалов	
Культурно-освітня діяльність в умовах глобалізації і проблеми галузі	7
Сергій Виткалов, Василь Чепелюк, Володимир Виткалов	
Сфера культури волинського краю та її керівник	13
Лариса Посільська	
Завжди у творчому пошуку	17
Культурно-мистецька мозаїка	22
Ігор Тимофеев	
«Фольк-music» по-поліськи	22
Ольга Хрін	
На крилах Мельпомени – театр його життя	25
Любов Пшенична	
Як змах крила	26
Катерина Приймачук	
Обласна мистецька акція «Мистецтво одного села»:	
с. Варковичі Дубенського району	29
с. Городок Рівненського району	29
Василь Познік із м. Сарни	30
Фольклорно-етнографічна спадщина Рівненщини	31
З народної криниці	35
Народні звичаї осінньо-зимового циклу.....	35
Розваги молоді в Масляний тиждень	37
Сценарії	39
Літературно-музична композиція «Берестечко» за історичним романом Ліни Костенко «Берестечко	39
Літературно-музична композиція «Пророчє слово Кобзаря» (за творами місцевих авторів	42
На допомогу керівникам аматорських колективів	44
Ольга Хрін	
Хореографія – вихователь поколінь (за досвідом до «Сонечка	44
«Поліська кадрили» (запис танцю А.Гуменюка, музика Г.Завгороднього	46
«Не кличте славу, козаки!» (слова В.Ксендзук, музика І.Мамайчука	54
«У перетику ходила» (слова Т.Шевченка, музика народна)	55
Наші ювіляри	57
О.Ковальчук	
Народному аматорському хоровому колективу «Льоноцвіт» Рокитнівського РБК – 65 років.....	57

Народному аматорському хоровому колективу КЗ «Млинівський районний центр дозвілля» – 45 років ...59	
<i>В.Дорошенко</i>	
Народному аматорському вокальному тріо «Живиця» Рівненського РБК с. Зоря – 30 років	60
Народному аматорському хору Радивилівського РБК – 35 років	60
Зразковому аматорському фольклорно-автентичному колективу «Оберіг» Карпилівського СБК Сарненського району – 30 років	61
<i>Т.Перковська</i>	
Зразковому аматорському дитячому духовому оркестру «Смига» Дубенської районної державної адміністрації – 40 років	62
Народному аматорському ансамблю української пісні клубу с. Малі Сади Дубенського району – 30 років	64
Народному аматорському хоровому колективу Острозького районного Будинку культури – 20 років	64
Народному аматорському фольклорно-автентичному колективу «Горлиця» БК с. Кричильськ Сарненського району – 25 років.....	65
Народному аматорському вокальному ансамблю «Терен» Немовицького СБК Сарненського району – 25 років	66
Народному аматорському вокальному ансамблю «Добриця» Степанського БК «Мрія» Сарненського району – 25 років.....	67
Народному аматорському хору «Оберіг» с. Малий Шпаків Рівненського району – 25 років.....	68
<i>А.Івасюк</i>	
Зразковому аматорському духовому оркестру Центру народної творчості та дозвіллевої роботи с. Тучин Гощанського району – 35 років.....	69
Народному аматорському хору «Чорнобривці» Гощанського районного об'єднання культури і дозвілля – 20 років	70
Народному аматорському сімейному ансамблю Кубаїв с. Садове Гощанського району – 20 років.....	71
Народному аматорському ансамблю народної пісні «Явір і яворина» Центру народної творчості та дозвіллевої роботи с. Тучин Гощанського району – 20 років	71
Народному аматорському фольклорному ансамблю «Вербиченька» Симонівського Центру народної творчості та дозвіллевої роботи Гощанського району – 20 років	72
<i>О.Мазена</i>	
Хоровому колективу Івачківського сільського Будинку культури Здолбунівського району – 45 років.....	73
Правові аспекти сьогодення.....	80
<i>Тетяна Сташків</i>	
Особливості приєднання щорічної відпустки до відпустки у зв'язку із вагітністю та пологами	80
<i>Валентина Терещук</i>	
Рекомендації щодо порядку використання державної символіки України.....	85

СФЕРА КУЛЬТУРИ ВОЛИНСЬКОГО КРАЮ СЬОГОДНІ ТА ЇЇ КЕРІВНИК

*Член Національної спілки краєзнавців України,
кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри культурології РДГУ
Виткалов Сергій,
Професор Виткалов Володимир,
Народний артист України, доцент СЕНУ ім. Лесі Українки
Чепелюк Василь*

Сучасне життя з його небаченим досі прискоренням, низкою організаційно-фінансових проблем, політичною напругою і ще безліччю причин чи факторів, які змушують сучасну людину замислюватися над зовсім іншими питаннями, навіть перебуваючи у сфері впливу закладів культури, відвідуючи різноманітні культурно-мистецькі заходи, що вже стали характерною рисою сьогодення, у той же час відкидає на інший план питання, які, здається, вирішуються самі по собі, без втручання в їх хід окремих особистостей. Адже забезпеченням «культурного комфорту», як відомо, займається чимала група фахівців і якщо це не помітно з першого погляду, то може свідчити лише про одне, – ця група працює ефективно, тобто – професійно.

Природньо, що від рівня професійної компетенції очільника цієї групи залежатиме й подальше функціонування сфери, а головне – наш з вами духовний чи, краще б сказати, дозвоільницький вектор існування, тобто культурна наповненість нашого, і без того невеликого об'єму, справді вільного часу.

Отже, хто і яким він є, цей керівник сфери з достатньо завуальованою і дуже широкою, як для пересічного українського громадянина, назвою – «культура»?!

Знайомтесь – Ярослав Миколайович Мельник.

Закінчив Самбірське училище культури (1975 р.) та Рівненський державний інститут культури за спеціалізацією «народні інструменти» (1979 р.), розпочавши трудову діяльність в Обласному Будинку народної творчості і культурно-освітньої роботи (тепер – КЗ «Рівненський обласний Центр народної творчості»), проходив військову службу в Республіці Афганістан. Повернувся, по її завершенню, на попереднє місце роботи у Рівненський ОБНТ на посаду інспектора. Утім, виявив себе достатньо професійним й ініціативним організатором і подальшим його місцем роботи став обласний Ляльковий театр (1982–1985 рр.), на посаді заступника директора якого він активно займався організацією гастролей, адже акторський колектив розпочав широку гастрольну діяльність не лише в краї, але й далеко за межами республіки.

Та й рівень культурного обслуговування місцевого населення творчим складом театру у тодійшій республіці був на порядок вищим за інтенсивністю, ніж це робить сьогодні будь-який художній колектив краю (адже планова економіка, екстрапольована на сферу культури, функціонувала зовсім інакше. Тож

кошти, зароблені акторами щороку, у співставленні з сучасними даними, явно не на користь сьогоденню); змінювався склад режисерів, потребувала покращення й матеріально-технічна база установи. Всі ці питання знаходились у компетенції заступника директора. Інакше кажучи, практичний досвід лялькового театру став украй потрібним для подальшої професійної самореалізації. Утім обласне керівництво мало свій погляд на кадровий корпус галузі.

До того ж, організаційно-творчий досвід, здобутий у специфічному середовищі «лялькарів», давав змогу ширше бачити проблеми галузі культури, зокрема її кадрового складу, тим більше, що вони залишалися достатньо типовими у радянському соціумі, який жив у другій половині 80-х років під впливом надзвичайно помпезних, утім мало ефективних реформ М.Горбачова, спрямованих на поступове руйнування радянської політичної системи.

Це був уже інший час і театр дістав можливість звертатися до нових суспільно-культурних проблем, намагався посісти своє місце в системі культурного обслуговування населення, а надто його найменших представників. Саме тоді ляльковий театр вперше в практиці м. Рівного здійснив постановку вистави для дорослих; розширилася практика запрошення чергових режисерів для здійснення постановок окремих вистав (Л.Попов, В.Підцерковний, О.Брижаль та ін.), що давало змогу творчому складу розширювати власні виконавські можливості, відчути новизну інтерпретації з новим, черговим режисером тощо, а глядачу споживати новий культурний продукт, збагачений іншим творчим досвідом, помноженим на власні художні можливості.

Ярослав Мельник – типовий, у нормальному сенсі цього слова, номенклатурник, адже час від часу він переміщувався по посадовій вертикалі, однак виключно у сфері культури, постійно удосконалюючись та вивчаючи цю достатньо специфічну царину людської діяльності, значною мірою обмеженою фінансовим ресурсом. І сьогодні він сформувався як професійний організатор, здатний ефективно вирішувати чимало матеріально-технічних проблем галузі.

Перебуваючи на різних посадах (інспектора ОБНТ (1979–1980 рр.), заступника (1982–1985 рр.), а згодом і директора (1989–1996 рр.) лялькового, чи заступника директора (1985–1989 рр.) обласно-

го музично-драматичного театрів, коротко терміново – в управлінських структурах обласної ради, він найбільш помітно як керівник вирізвився на посаді начальника управління культури і туризму обласної державної адміністрації, куди був призначений 1996 року уже достатньо сформованим фахівцем, що добре знав галузь. Оскільки численні поїздки по області у якості інспектора Центру, методична допомога на місцях, безліч контактів із працівниками сфери, допомогли йому добре розуміти суть і проблеми у функціонуванні галузі, знати фахівців за їх професійними якостями, а отже давали можливість для майбутньої ротації кадрів.

Та й за своєю освітою і особливостями того середовища, в якому формувалася і зростав усе своє життя, він добре знає галузь, її керівників, значна частина з яких і працює у цій сфері вже за його призначенням. Достатньо згадати музейні структури обласного підпорядкування – обласний краєзнавчий музей з його структурами, розміщеними в м. Рівне (меморіальний музей Уласа Самчука, Інститут дослідів Волині, музей Бурштину), Національні історико-культурні заповідники Дубна, Острога, Берестечка, культурно-археологічний центр у Пересопниці, чи керівників відділів культури районних держадміністрацій Корця, Гощі, Кузнецовська тощо.

Це і його, Ярослава Мельника, зусиллями сучасна Рівненщина перетворена на область із широко розвиненим фестивальним рухом і понад 120 фестивальних заходів, проведених лише у 2011 році на Рівненщині – це результат роботи, як прийнято сьогодні говорити, – його управлінської команди в особі С.Хом'як, Г.Ковальчук, С.Гаврилової, Н.Волощука, Ф.Васечка та ін., як і чималої групи інших управлінців, які у різний час працювали чи працюють у сфері – Г.Харчука, О.Тарасенка, С.Мохнюка, Р.Мохнюка, П.Давидюка, В.Петріва, В.Данилюка та багатьох інших, що і як би не говорили про сферу культури сьогодні ті, для кого «краще хоча б сова, але з чужого села».

Тож сьогодні майже кожен райцентр Рівненської області має свою візитівку: «Красносільські вітряки» – у Гощі, пісенний конкурс ім. Є. Кухарця – у Дубровиці, «...І творчістю хата багата» – у Сарнах, «...Котилася торба» – у Кузнецовську. І цей ряд можна продовжувати, як і милуватися «Музейними гостинами» міста Рівного чи «Зам-

ковими гостинами» – м. Острога, чи серією оригінальних етнографічних заходів під загальними назвами «Музеї однієї вулиці», або «Музей одного села», які є формою активізації художньої діяльності місцевого населення, рівня його історичної пам'яті та політичної культури. Принаймні, важливою формою її стимуляції. Саме вони (ці заходи) зайвий раз засвідчують, що при умілій організації ініціатива народу немає ні кордонів, ні меж і не вичерпується як би складно не жилося цьому пересічному загалу.

Зрозуміло, можна по-різному ставитися до цих заходів, якості їх проведення, кількості охоплених учасників та глядачів, ролі у духовному житті Рівненщини тощо, однак, на загал, всі вони стали не лише доброю школою формування професійної майстерності співробітників галузі культури, які сьогодні фактично не мають можливості постійно підвищувати свою кваліфікацію і подібна діяльність є важливим чинником їх творчого самовдосконалення.

Ці заходи також значно покращують рівень культурного обслуговування переважно сільського населення (де значна частина з них організується), яким сьогодні просто нікому займатися. Саме ці заходи створили своєрідний святковий календар для цього населення, оскільки в нових, уже значно змінених суспільно-економічних умовах, існуюча у попередню добу система культурного обслуговування населення в особі художньої самодіяльності в багатьох областях уже не виконує свого попереднього призначення виключно через організаційно-фінансовий чинник.

І проведення такої кількості художніх заходів у районах області (значна частина з яких організується на громадських засадах або на спонсорські чи зароблені власними силами кошти), допомагає тримати на належному рівні духовну культуру сільського населення, долучатися йому до зразків високого мистецтва, відновлювати забуті (свідомо чи через певні обставини) у художній формі сторінки власної історії, історичної пам'яті і таким чином сприяти зростанню національно свідомих наших громадян.

Та й звітні заходи, подібні до «Творчого жнива», «Пісні Погоринського краю» чи «Таланти твої, Рівненщино!» зайвий раз дають змогу виявити все нових учасників, спроможних самореалізуватися у

культурній сфері у краї в час, коли подібні заходи у Європі все більше і помітніше йдуть на спад.

Це і з його ініціативи поступово покращують свою матеріально-технічну базу національно-культурні заповідники Острога і Дубна та ефективно організують усі можливі форми діяльності як стосовно фахової роботи, так і організації пам'яткоохоронної справи, науково-дослідної, екскурсійної діяльності тощо. Саме їх співробітники є ініціаторами проведення різноманітних науково-практичних конференцій, на яких питання обговорення національної культурної спадщини є предметом особливого зацікавлення. А друковані ними наукові збірники складають важливу сторінку у формуванні джерельної бази вивчення культурного поступу вже нової української держави.

До речі, Ярослав Мельник залишається сьогодні єдиним начальником управління культури обласної держадміністрації в Україні, що чотири рази був відповідальним за організацію творчих звітів Рівненщини в Палаці мистецтв «Україна» (м. Київ) і по їх завершенню залишався на посаді, а галузь діставала новий поштовх для свого розвитку.

Саме управління культури за його керівництва виступило ініціатором або є співорганізатором ухвалення низки цільових Програм стосовно збереження історико-культурної спадщини (Програма розвитку культури Рівненщини на 2008–2012 роки, Програма підтримки та розвитку культури села Рівненської області на період до 2015 року, Програма підтримки творчих спілок Рівненської області на 2007–2016 роки та ін.), лише перелік яких виводить нашу область на одне з перших мість у країні за цією ознакою. І щорічні Аналітичні звіти Міністерства культури України це переконливо підтверджують. Та й експеримент у Рівненській області в бібліотечній мережі, спрямований на пошук нових форм роботи з читачем, прискореної інформатизації бібліотек, створення Консорціуму «Історична Волинь» тощо, чи у сфері клубної діяльності стосовно створення культурно-дозвіллевих комплексів, що дало змогу значно покращити рівень культурного обслуговування місцевого (сільського) населення, а головне – активізувати діяльність місцевої громади кожного села, навчити їх самим відстоювати свої права – це також ініціатива співробітників його управління [1]. Та

й збережена мережа культурно-освітніх закладів в області – це значною мірою і його заслуга.

Управління культури вже чимало років постійно підтримує низку всеукраїнських культурологічних заходів та мистецьких конкурсів, що організовують художні кафедри Інституту мистецтв РДГУ. Та й за кількістю державних відзнак працівникам культурно-мистецької сфери, а надто майстрам декоративно-ужиткового мистецтва, почесних звань аматорським колективам тощо, Рівненщина явно перевищує загально-державні показники, принаймні останнім часом.

Утім йому, як і фактично усім обласним керівникам галузі в республіці, так і не вдалося, на нашу думку, ініціювати питання про створення системи ступеневої освіти клубних працівників, зокрема її вишого рівня. Йдеться про те, що галузь, зокрема її клубний вектор, не має своєї мережі вищої освіти (як це є, приміром, у бібліотечній сфері), де б молоде покоління, що здобуло середню спеціальну освіту в училищах культури і мистецтв, змогло б далі продовжувати своє творче удосконалення.

І сьогодні ця ділянка є найбільш вразливою у сфері, оскільки відчутний серйозний дисбаланс між технічним оснащенням галузі, наявними професійними навичками молодого покоління клубних працівників та матеріально-технічними можливостями кожного жителя навіть північного поліського села. А без сучасних знань, здобутих упродовж централізованого навчання, широкої практики стажування у сфері, і відповідно наявного арсеналу засобів, які можуть запропонувати жителям сучасні працівники клубу, годі сподіватися на формування якісного фахівця галузі.

Зрозуміло, що це питання є предметом компетенції профільного Міністерства культури та й держави загалом, їх бачення шляхів подальшого розвитку галузі і, так би мовити, належить до стратегічних напрямів функціонування сфери культури. Оскільки в країні змінився суспільний устрій,

і відповідним чином повинні були б готуватися й фахівці, здатні забезпечувати клубну сферу в уже нових, докорінно змінених, умовах.

Тож сам факт тієї діяльності, що організується сьогодні в клубних закладах області, може викликати лише повагу до творчої ініціативи старшого покоління фахівців, які своєю творчою працею намагаються бути потрібними вже новій державі. І їх бажання навчати молодь, що об'єктивно приходить у сферу, це лише підтверджує. Кадри справді вирішують усе!

І останнє. Ярослав Миколайович Мельник належить до тієї групи регіональних керівників, що доповнює якісну характеристику кадрового корпусу, сформованого у попередній суспільно-економічній формації, однак людини, яка значною мірою зуміла відчути дух, пульс часу вже новітньої доби, враховувати його у своїй професійній діяльності. І саме завдячуючи таким особистостям сфера культури України більш-менш ефективно функціонує у сучасному просторі, значною мірою виступаючи важливим чинником не лише утримання достатньо високого духовного рівня населення, але й стримуючи його молоду генерацію, залишену часто наодинці з безліччю економічних і організаційно-побутових проблем, від асоціальних проявів у суспільстві. Оскільки давно відомо, що культура, якщо вона розвивається стихійно, залишає по собі пустелю.

«Таланти створювати не можливо, зазначав свого часу відомий російський педагог Генрих Густавович Нейгауз... – Але можна цілеспрямовано формувати культурне середовище, тобто той ґрунт, на якому зростають і визрівають таланти. І чим ширше, чим демократичніше ця культура, – тим виродідніше поява таланту» [2].

Ярослав Мельник повною мірою сповідує цю, вже ставшу класичною, тезу, перебуваючи на посаді керівника структурного підрозділу Рівненської обласної державної адміністрації.

Список використаної літератури

1. Світла зоря бурштинового краю: розмова з начальником управління культури і туризму Рівненської обласної державної адміністрації Ярославом Миколайовичем Мельником // Культура і життя. – 2007. – 22 серп. – (№ 34). – С. 3.
2. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры. Заметки педагога / Г.Г.Нейгауз. – М.: Музгиз, 1958.